

DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1-90-95
УДК 316.77: 304.42]: 7-044.22

Олександр ІВАНОВ

*заслужений працівник культури України, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія
Київського національного університету культури і мистецтв»
м. Миколаїв, Україна
e-mail: alexanderivanov1946@gmail.com*

Валентина ІВАНОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва
Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія
Київського національного університету культури і мистецтв»
м. Миколаїв, Україна
e-mail: ivanovavalleon@gmail.com*

КРОС-КУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуті питання крос-культурної комунікації, крос-культурної компетентності, крос-культурної компетенції з позицій єдності і відмінності цих понять. Узагальнені висновки науковців, що крос-культурна компетентність є синтезом знань, умінь, цінностей, які забезпечують здатність до успішної міжкультурної взаємодії. Визначені основні крос-культурні компетенції фахівця культури і мистецтв, які мають бути сформовані за час навчання у ВНЗ. Внесені пропозиції щодо змісту навчальних програм ВНЗ для оволодіння студентами крос-культурною компетентністю. Наведені приклади крос-культурних контактів Миколаївської філії КНУКіМ.

Ключові слова: крос-культурна комунікація; крос-культурна компетентність; крос-культурна компетенція; діалог культур; міжкультурна взаємодія; духовні надбання.

Постановка проблеми. Утвердження України у статусі самостійної незалежної держави, викликає обопільну зацікавленість у розширенні культурної і освітньої інтеграції та побудові міждержавних стосунків між Україною і країнами близького і далекого зарубіжжя на засадах конструктивної співпраці у світовому економічному, політичному, науковому і освітньому просторі. Успіх реалізації цих завдань значною мірою залежить від якості теоретичної в практичній підготовки фахівців сфери культури і мистецтва з питань крос-культурної комунікації.

На сьогодні Україна чітко визначила орієнтир на входження в європейський освітній простір, приєднавшись до Болонської декларації. Відбувається поєднання освітніх процесів на міжнародному рівні, що гарантує для молоді з України навчання або стажування за кордоном, а іноземним студентам – в Україні. Тож, розвиток крос-культурних відносин із країнами зарубіжжя стає важливим чинником інтеграції в європейське і світове співтовариство. Це вимагає вільного володіння іноземними мовами, обізнаність з культурними традиціями країн-партнерів тощо.

Потребує уваги і вивчення проблеми крос-культурної комунікації, пов'язаної з вільним переміщенням робітничих ресурсів з України. Вмін-

ня долати мовні бар'єри, знання культурного етикету, традицій, звичаїв народу, духовних цінностей, особливостей менталітету формують крос-культурну компетентність, головною особливістю якої є здатність побачити і прийняти спільне, цікаве і цінне в культурах інших країн. Важливою складовою крос-культурної компетенції є усвідомлення і толерантне ставлення до питань протистояння або конфлікту культур, до можливих суперечностей між їхніми представниками [4].

Актуальність проблеми формування крос-культурної компетентності, крос-культурної взаємодії пояснюється зростанням гуманістичних принципів сучасного освітнього процесу, де формування особистості, культурна обізнаність, суб'єктна взаємодія стають головною метою навчально-виховної роботи. На сьогодні проблемні питання формування крос-культурної компетенції у майбутніх фахівців галузі культури і мистецтв ще недостатньо висвітлені в науковій, педагогічній і методичній літературі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання крос-культурної комунікації привертають увагу науковців до всебічного вивчення цього суспільного явища. В науковій літературі терміном крос-культурна комунікація

називається процес взаємодії, взаємозбагачення і взаємопроникнення культур, що передбачає адекватне взаєморозуміння між представниками різних національних культур.

Так, У. Ханас визначає крос-культурну компетентність як сукупність здібностей аналітичного та стратегічного характеру, які дають змогу розширити «інтерпретаційне поле» особистості під час крос-культурної комунікації [7].

Крос-культурна комунікація вимагає обізнаності з основами крос-культурної компетентності та крос-культурної компетенції. Так, Н. Губа та М. Кандиба виявили, що поняття «компетентність» є ширшим за поняття «компетенція» [2]. А. Хуторський теж вважає, що ці терміни є суміжними, але не тотожними. Компетенція – це поєднання взаємопов'язаних між собою знань умінь і навичок і якостей особистості необхідних для ефективної діяльності. Компетентність – це вміння застосовувати знання, уміння і навички та накопиченого життєвого досвіду у професійній діяльності [8].

Наукове визначення понять крос-культурної компетенції і крос-культурної компетентності містяться в досліджених і публікаціях Г. Антипової, О. Дем'яненко, Т. Колосовської, О. Лапшина, Г. Ферапронтова та ін. Вивчення процесу формування крос-культурної компетенції здійснювали Н. Алмазова, Р. Гришкова, Г. Копил, І. Плужник, В. Сафронова та ін.

Так, Г. Ферапронтов вважає, що результатом сформованості крос-культурної компетенції є «здатність суб'єкта культурного розвитку орієнтуватись в самоцінних культурах різних етносів» [6, 57].

Г. Дідук-Ступ'як уточнює, що найважливішим чинником крос-культурної комунікації є толерантне порозуміння сторін міжкультурного діалогу і готовність до процесу взаємодії, взаємовпливу і взаємопроникнення культур [3].

Американський дослідник Ричард Льюїс у праці «Зіткнення культур» обґрунтовує тезу про те, що культура завжди відчувається у порівнянні, адже не буває «поганих» культур – всі вони різні, але рівні. Тож, толерантне ставлення до всіх світових культурних надбань є аксіомою крос-культурної взаємодії [5].

Дослідники із США (зокрема, Е. Гріффіні) більше приділяють уваги процесу комунікації як такої, підкреслюючи її значення як засобу спілкування. При цьому, вважають другорядними предмет і зміст комунікації (спілкування) [10].

Г. Феррарі опікується питанням, як культурні контакти впливають на розвиток бізнесу. Цей напрямок наукового дослідження є перспективним, тому що менеджмент міжнародних крос-

культурних комунікацій є актуальною і не дослідженою темою [12].

Р. Лівітт у своїй праці «Розвиток культурної компетентності в мультикультурному світі» обґрунтовує тезу про те, що культурна комунікація стала світовим надбанням і її слід розглядати не фрагментарно, а в комплексі із світовими проблемами людства. Дослідник прогнозує, що подальший розвиток цивілізації значною мірою залежатиме від сформованості культурної компетенції особистості в мультикультурному світі [11].

Дослідивши погляди науковців щодо змісту і структури процесу культурної комунікації, висуваємо гіпотезу, що потребують поглибленого дослідження умови формування крос-культурної компетентності фахівця галузі культури і мистецтв.

Мета статті. Уточнити зміст понять крос-культурна компетентність і крос-культурна компетенція як фундаментальних чинників крос-культурної комунікації. Визначити роль, місце і значення крос-культурної комунікації в комплексі знань і умінь фахівця культурно-мистецької галузі.

Виклад основного матеріалу. Нинішні студенти мистецьких ВНЗ – це у недалекому майбутньому фахівці, які будуть здійснювати обмін досягненнями культур, брати участь у міжнародних мистецьких проєктах, працювати в умовах міжнародної крос-культурної взаємодії. Тож, фахівець музичного мистецтва має бути підготовленим до діалогу культур на міжнародному рівні. Безперечно, що для успішної діяльності творчий працівник має володіти крос-культурною компетенцією.

На думку багатьох дослідників, під час формування крос-культурної компетенції студент має опанувати такі складові міжкультурної взаємодії:

- мовна компетенція: наявність вмінь спілкуватись іноземними мовами під час здійснення комунікативного акту;
- соціокультурна компетенція: знання національно-культурної семантики, правил етикету країни, з представниками якої відбувається спілкування, та вміння відповідно реалізувати вербальну поведінку;
- соціальна компетенція (прагматична): адаптація до контактної ситуації, моделювання, уміння ініціатора спілкування обирати тему розмови і спосіб вираження думки, що найбільше відповідає умовам та цілям спілкування;
- дискурсивна компетенція: володіння вміннями необхідними для побудови плідного дискурсу, швидке опрацювання інформації і адекватне реагування на неї;
- предметна компетенція: знання матеріалу з теми спілкування, вміння триматись у руслі конструктивного розгляду проблеми.

Підкреслимо, що наведеними вище вербальними засобами крос-культурної комунікації, професійне спілкування творчих особистостей, артистів, митців, музикантів не обмежується. Наприклад, взаємодія культур у контексті музичного мистецтва в сучасному світі обумовлена як посиленням безпосередніх крос-культурних зв'язків, так і величезними технічними можливостями обміну і поширення музичних творів.

Наведемо такий приклад. Студенти кафедри музичного мистецтва, користуючись можливостями Інтернет-спілкування, встановили контакт з відомим американським композитором Євгеном Магаліфом, надіслали йому записи інструментальних творів у власному виконанні. Оцінка якості виконання була позитивною, і ми почали отримувати від нього ноти, які використовували в навчальній і концертній діяльності. Композитор вносив свої побажання щодо інтерпретації, деякі з цих творів звучали вперше у виконанні наших студентів. Є. Магаліф розміщає наші записи в мережі Інтернет, у музикознавчих статтях згадує талановитих студентів Миколаївської філії КНУКіМ, надсилає вітання і поздоровлення. Цей творчий контакт триває.

Обов'язковою умовою повноцінної музичної освіти є залучення учнів до мистецьких надбань світової музичної культури. Навіть у радянські часи жорсткої партійної цензури не заборонялось (хоч і зі значними обмеженнями щодо авторів, стилів, жанрів) використання творів зарубіжної музики в навчальному процесі і концертній діяльності. Попри «залізну завісу» для демонстрації переваг радянського ладу кращі мистецькі колективи, музиканти, артисти все ж таки мали змогу гастролювати за кордоном, залучатись до сучасної світової культури.

Сьогодні під впливом радикальних змін у міждержавних відносинах, стають доступними культурні і мистецькі контакти між країнами, громадськими організаціями, творчими колективами, митцями. Музиканти мають змогу працювати у творчих колективах за кордоном, виїжджати на гастролі і стажування, продовжувати навчання в європейських музичних освітніх центрах.

Творчі колективи Миколаївської філії КНУКіМ мають досвід мистецьких контактів з країнами зарубіжжя. Насамперед, це студентський народний хор ім. М. Аркаса, танцювальний колектив «Миколаїв», які неодноразово представляли Україну на Міжнародних мистецьких заходах. В останні роки яскраво заявив про себе ансамбль гітаристів «Classic guitar». Його виконавську майстерність, багатий репертуар високо оцінили журі на Міжнародних музичних фестивалях в Чехії, Італії, Угорщині, Україні.

Проблема формування навичок міжкультурної комунікації студентів кафедри музичного мистецтва Миколаївської філії КНУКіМ здійснюється у рамках Всеукраїнського освітньо-мистецького проекту «Музичний форум».

Цей освітньо-мистецький проект передбачає комунікацію і взаємодію з відомими митцями в режимі діалогу, викликаючи зустрічну активність студентів, ініціюючи їх пізнавальний інтерес. Це стимулює гнучкість комунікативних відносин між учасниками процесу спілкування. Практика показує, що в процесі роботи над творчими проектами, створюється сприятливе культурно-освітнє середовище, де збагачується творчий досвід, формуються навички міжкультурної комунікації.

Реалізація цього проекту відбувається у різних форматах: це і майстер-класи, методичні уроки, творчі зустрічі з видатними музикантами.

Так, 25 жовтня 2019 р. відбувся методичний урок білоруського композитора та гітариста Ігоря Шошина у рамках Всеукраїнського освітньо-мистецького проекту «Guitar corporation» на базі нашого навчального закладу. Ігор Шошин – викладач Білоруського державного університету культури і мистецтв, артист Гомельської обласної філармонії, художній керівник міжнародних фестивалів та конкурсів «Ренесанс гітари», «Сім нот – шість струн», «Шлягер на гітарі», «Новий акорд», музичний редактор журналу «Беларуская гітара», автор більш ніж 30 збірників нот. Мета зустрічі – знайомство з особливим методом читання нот для гітаристів, який допомагає краще засвоїти вміння читати ноти. Для розробки методу він досліджував чеський досвід гітарних шкіл. Також вивчали особливості імпровізації на гітарі.

22 листопада 2019 р. відбувся майстер-клас американського диригента Уїнстона Вогеля зі студентами кафедри музичного мистецтва. На цій зустрічі студенти отримали цікаву інформацію про формування мануальної техніки оркестрового диригента. Маестро продемонстрував власну методику навчання диригуванню, поділився цікавими прикладами з власного творчого досвіду.

У. Вогель запросив студентів відвідати концерт камерного оркестру Миколаївської обласної філармонії «Ars Nova», який під його керівництвом виконав концертну програму. Звучали «Ave Maria» Дж. Качинні, Сюїта «Коханий» (Rakastala) оп.14 Я. Сібеліуса, Арія Лауреати з опери «Джанні Скіккі» Дж. Пуччинні, Серенада №6 D-dur «Serenata notturna» В. А. Моцарта. Студенти на практиці пересвідчилися у високому покликанні диригентської діяльності.

Обмін досвідом, проведення творчих зустрічей та майстер-класів від митців світового рівня завжди були в пріоритеті Миколаївської філії

КНУКіМ. Пам'ятною для студентів і викладачів стала творча зустріч з відомим співаком, лауреатом міжнародних та всеукраїнських конкурсів Максимом Лозовим (баритон) «Два кольори мого життя». На цій зустрічі пролунали відомі арії з опер зарубіжної класики, українські романси. Максим Лозовий розповів студентам про Міжнародний конкурс виконавців класичної музики і академічного вокалу «Open International Auditions», що відбувся в Італії, закликав студентів до напруженої роботи над музичним вдосконаленням, побажав успіхів і натхнення.

Отже, в основу творчих проектів, що реалізуються у ВНЗ, закладена ідея залучення студентів до світових культурних і мистецьких цінностей з метою формування крос-культурної компетентності.

Але, не зважаючи на важливість проблеми діалогу культур, підготовка студентів до міжнародної крос-культурної комунікації поки що зовсім не передбачена навчальними планами ВНЗ України, не забезпечена підручниками, посібниками, методичними матеріалами.

Є нагальна необхідність ввести у навчальні плани ВНЗ культури і мистецтв дисципліну «Діалог культур» з такими розділами «Культура і традиції Польщі» (Угорщини, Чехії, Германії і далі за визначеним переліком).

Робочі програми з іноземної мови доцільно наситити культурологічними компонентами, які б характеризували соціокультурне середовище певної країни, її культуру і національні традиції.

Потребує осучаснення навчальний матеріал з курсів «Історія мистецтв», «Історія музики». Бажано, не порушуючи історично-часової періодизації, більше висвітлювати сучасні тенденції розвитку культури і мистецтв у певній країні.

До оволодіння навичками крос-культурної комунікації треба задіяти освітні можливості всіх гуманітарних курсів, а також навчальні зв'язки на міждисциплінарному рівні.

Для отримання студентами систематизованої і достовірної інформації про зарубіжні країни треба створити спеціальний освітній портал у мережі Інтернет, видавати путівники і довідники.

Потребують підтримки спроби педагогів-новаторів проваджувати креативні форми проведення навчальної роботи: відео уроки, презентації, творчі зустрічі, тематичні конференції тощо.

Таким чином, поєднання традиційних і не традиційних методів роботи з підвищення крос-культурної компетентності студентів допоможуть підготувати таких фахівців, що мають ґрунтовну культурологічну підготовку, обізнані з духовними цінностями різних народів і підготовлені брати участь у діалозі культур.

Висновки і перспективи дослідження.

Крос-культурна компетентність є інтерактивним комплексом знань і умінь, які забезпечують здатність до успішної діяльності і є синтезом певних знань, умінь, цінностей, комунікацій щодо міжкультурної взаємодії.

Діалог культур є процесом взаємодії, взаємозбагачення і взаємопроникнення духовних надбань різних народів.

Успішна діяльність у галузі міжкультурної взаємодії залежить від якості теоретичної в практичній підготовки фахівців сфери культури і мистецтва з питань крос-культурної комунікації.

Основні крос-культурні компетенції фахівця культури і мистецтв мають бути сформовані за час навчання у ВНЗ, що потребує внесення відповідних змін у навчальні плани ВНЗ, робочих програмах та змісті навчальних дисциплін для оволодіння студентами крос-культурною компетентністю.

Темою подальших досліджень може бути проблема збереження ідентичності національних культур у глобалізованому мультикультурному світі.

Список використаних джерел

1. Александрова С. А. Проблема крос культурних комунікацій в туризмі // Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку : матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (31 жовтня 2016р.) / відп. ред. Л. В. Транченко. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2016. С.7 – 8.
2. Губа Н. О. Феномен особистісної компетентності у просторі наукового знання // Психологічні перспективи. Луцьк, 2010. Випуск 15. С. 52 – 61.
3. Дідук-Ступ'як Г. І. Формування крос-культурної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української мови // Наукові записки Тернопільського нац.пед.ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія : педагогіка. 2015. №3. С. 87 – 92.
4. Пальчикова О.О . Крос-культурна компетентність у навчанні української мови як іноземної // Філологічні студії. Науковий Вісник Криворізького держ.пед. ун-ту. 2012. – Вип.8. С. 319 – 326.
5. Ричард Льюис. Столкновение культур. Путеводитель для всех, кто делает бизнес за границей. Из-во «Манн, Иванов и Фербер». 2013. 640с.
6. Ферапонтов Г. А. Понятный аппарат социо-кросс-культурного гражданского воспитания // Кросс-культурный подход в науке и образовании : материалы ежегодного семинара. Выпуск 5. Новосибирск : НГПУ, 2010. С. 56–58.
7. Ханас, У. Я. Толерантність як чинник формування ціннісних систем у процесах крос-культурної комунікації // Грани. 2015. №3. С. 98 – 102.

8. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения. М. : СПб и др. Питер, 2004. 544 с.
9. Щетиніна Л. Сутність крос-культурної компетентності: від теорії до практики [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=5537>
10. Griffin Emory A. A. First Look at Communication Theory (6 ed.). McGraw-Hill, 2006. URL: <https://goo.gl/6JUdRr>.
11. Leavitt, Ronnie L. Developing Cultural Competence in a Multicultural World, Parts 1 & 2, 2012. URL: <https://goo.gl/Mvk8a4>.
12. Ferraro, Gary P. The cultural dimension of international business. 4th ed., 2002. URL: <https://goo.gl/Dp1rtS>.

References

1. Aleksandrova S. A. (2016). Problema kros kulturnih komunikatsiy v turizmi [The problem of cross cultural communications in tourism] Strategichni perspektivi turistichnoyi ta gotelno-restorannoyi industriyi v Ukraini: teoriya, praktika ta innovatsiyi rozvitku [Strategic prospects of the tourism and hospitality industry in Ukraine: theory, practice and innovation : mater. All-Ukrainian. Research Practice internet conf]. Uman: Vidavets SochInskiy M. M., 2016, pp.7 – 8 [in Ukrainian].
2. Guba N. O. Fenomen osobistisnoyi kompetentnosti u prostori naukovogo znannya [The phenomenon of personal competence in the space of scientific knowledge]. Psihologichni perspektivi [Psychological perspectives]. Lutsk, 2010. Vipusk 15. – pp. 52 – 6 [in Ukrainian].
3. Diduk-Stup'yak G. I. Formuvannya kros-kulturnoyi kompetentnosti studentiv-inozemtsiv u protsesi vivchennya ukrayinskoyi movi [Formation of cross-cultural competence of foreign students in the process of studying Ukrainian] Naukovi zapiski Ternopil'skogo nats.ped.un-tu im. Volodimira Gnatyuka. Seriya : pedagogika [Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University Volodymyr Hnatyuk. Series: Pedagogy]. Ternopil'. 2015, vy'pusk 3, pp.87-92 [in Ukrainian].
4. Palchikova O. O. Kros-kulturna kompetentnist u navchanni ukrayinskoyi movi yak inozemnoyi [Cross-cultural competence in teaching Ukrainian as a foreign language] Filologichni studiyi. Naukoviy Visnik Krivorizkogo derzh.ped. un-tu. [Philological studios. Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Ped. un-tu.]. Kry'vy'j Rig. 2012. vy'pusk 8, pp319-326 [in Ukrainian].
5. Richard Lyuis. Stolknovenie kultur. Putevoditel dlya vseh, kto delaet biznes za granitsey [Clash of cultures. A guide for anyone doing business abroad]. Iz-vo Mann, Ivanov i Ferber, 2013. 640p. [in Russian].
6. Ferapontov G. A. Ponyatiyniy apparat sotsio-kros-kulturnogo grazhdanskogo vospitaniya [Conceptual apparatus of socio-cross-cultural civic education] Kros-kulturnyy podhod v nauke i obrazovanii : materialyi ezhegodnogo seminaru. Vy-ypusk 5. [Cross-cultural approach in science and education: materials of the annual seminar]. Novosibirsk : NGPU, 2010. pp. 56-58 [in Russian].
7. Hanas, U. Ya. Tolerantnist yak chinnik formuvannya tsinnisnih sistem u protsesah kros-kulturnoyi komunikatsiyi [Tolerance as a factor in the formation of value systems in the processes of cross-cultural communication]. Grani. 2015. vy'pusk 3. pp. 98-102 [in Ukrainian].
8. Hutorskoy A. V. Praktikum po didaktike i sovremennym metodikam obucheniya [Practicum on didactics and modern teaching methods]. Moscow : SPb i dr. Piter, 2004, pp 544 [in Russian].
9. Schetinina L. Sutnist kros-kulturnoyi kompetentnosti: vid teoriyi do praktiki [The essence of cross-cultural competence: from theory to practice].Elektronniy resurs. <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=5537>
10. Griffin Emory A. A. First Look at Communication Theory (6 ed.). McGraw-Hill, 2006. URL: <https://goo.gl/6JUdRr>.
11. Leavitt, Ronnie L. Developing Cultural Competence in a Multicultural World, Parts 1 & 2, 2012. URL: <https://goo.gl/Mvk8a4>.
12. Ferraro, Gary P. The cultural dimension of international business / Gary P. Ferraro. 4th ed., 2002. URL: <https://goo.gl/Dp1rtS>.

Александр Иванов, Валентина Иванова. Кросс-культурная коммуникация в контексте художественной деятельности

В статье рассмотрены вопросы кросс-культурной коммуникации, кросс-культурной компетентности, кросс-культурной компетенции с позиций единства и различия этих понятий. Обобщенные выводы ученых, кросс-культурная компетентность является синтезом знаний, умений, ценностей, обеспечивающих способность к успешной межкультурного взаимодействия. Определены основные кросс-культурные компетенции специалиста культуры и искусств, которые должны быть сформированы за время обучения в вузе. Внесены предложения по содержанию учебных программ вузов для овладения студентами кросс-культурной компетентности. Приведены примеры кросс-культурных контактов Николаевского филиала КНУКиИ.

Ключевые слова: кросс-культурная коммуникация; кросс-культурная компетентность; кросс-культурная компетенция; диалог культур; межкультурное взаимодействие; духовное достояние.

Olexandr Ivanov, Valentyna Ivanova. Cross-cultural communication in the context of artistic activity

Ukraine, as an independent state, seeks to integrate into the world economic, political, scientific and educational space. Issues of cross-cultural communication, cross-cultural competence from the standpoint of unity and difference of these concepts became relevant. Scientists have found that cross-cultural competence is an interactive set of knowledge and skills that provide the ability to succeed and is a synthesis of certain knowledge, skills, values, communications in intercultural interaction.

Studies have confirmed that dialogue between cultures is a process of interaction, mutual enrichment and interpenetration of the spiritual heritage of different peoples. Ability to overcome language barriers, knowledge of cultural etiquette, traditions, customs of the people, spiritual values, peculiarities of mentality form a cross-cultural competence, the main feature of which is the ability to see and accept common, interesting and valuable in the cultures of other countries. An important component of cross-cultural competence is awareness and tolerance of issues of conflict of cultures, and of possible contradictions between their representatives.

Successful activities in the field of inter-state cultural contacts depend to a great extent on the quality of theoretical and practical training of specialists in the field of culture and art in cross-cultural communication.

The article defines the basic cross-cultural competencies of the specialist of culture and arts, which should be formed during studying at the university. Suggestions for the content of academic disciplines for students to acquire knowledge and skills in cross-cultural communication.

The role, place and importance of cross-cultural communication in interstate relations are described.

Increasing students' cross-cultural competence will help prepare professionals with a thorough cultural background, aware of the spiritual values of different nations, and prepared to engage in a cultural dialogue.

Keywords: cross-cultural communication; cross-cultural competence; dialogue of cultures; intercultural interaction; spiritual heritage.